

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות - פסחים

ע"ט.

ה. או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהורים יעשו בטומאה כתבו התוס' שאף שיכולים הכהנים ליהזר שלא לגעת בבשר, כיון שהותרה טומאת אימורים, הותרה גם טומאת הבשר. ותמה בגליון הש"ס על דבריהם, שמשמע שמה שכהנים מקריבים בטומאה, הוא משום שהם מטמאים הבשר. והקשה שמצד טומאת הבשר אין צריך היתר שהרי זה בלאו, אלא מה שצריך להתיר לכהנים לעבוד בטומאה, זהו משום שהעבודה עצמה היא בטומאת גברא, שהוא בכרת, והניח בקושיא.

והרש"ש תירץ, שאין כוונת התוס' להקשות על זה שמתירין לכהנים, אלא ודאי סוברים התוס' שטעם היתר הכהנים הוא משום טומאת גברא, אלא שבאו להוסיף שגם אינם צריכים ליהזר על נגיעת בשר.

ז. הרי שהיו ישראל טמאין וכו'

כתב החזון איש (זבחים סי' ד' ס"ק י"ד), שדוקא קרבן פסח תלוי ברוב הקהל, אבל בשאר קרבנות ציבור, אף שהציבור הוא בעל הקרבן, מ"מ הכל תלוי בכהנים וכלי שרת. אולם האור שמח (ביאת מקדש פ"ד הי"ב) כתב, שכיון שהציבור הוא בעל הקרבן, א"כ הרי זה כטמא מת שמשלח קרבנותיו, שקיי"ל שאין מקבלים קרבנותיו, אלא שמועיל משום שטומאה דחוויה בציבור, ולכן מקריבין אותה בטומאה.

ז. לא שנו אלא שנטמא הסכין בטמא

מת וכו' וקא מטמא לגברא

פי' התוס' ר"ז, שכיון שנטמא האדם עצמו, מתירים לכל ישראל לעשותו בטומאה, ואין אומרים ייטמאו מקצת וישחטו, וכל ישראל יעשו בטהרה, משום שאם לא יעשו כל הציבור בטומאה, אם ייטמאו אותם היחידים בעזרה יתחייבו כרת, לפיכך הותר לכל הציבור שיעשו בטומאה.

ח. אבל נטמא הסכין בטומאת שרץ וכו'

הקשה הצ"ח, לדעת הרמב"ם שדין פסח הבא בטומאה הוא דוקא בטומאת מת, אבל בטומאת שרץ חייבים כרת על הביאה, ומיתה על העבודה, א"כ כיצד רשאי להכניס סכין טמא שרץ לעזרה לשחוט בו, הלא המכניס כלי טמא לעזרה לוקה. ותירץ, שהרמב"ם לשיטתו שסובר שמדאורייתא אין איסור להכניס לעזרה כלי שהוא טמא בטומאת ראשון, ורק מדרבנן אסור, ולא העמידו דבריהם במקום עשה דפסח.

ט. מוטב יאכל בטומאת בשר בלאו

כתב הצ"ח שמבואר בזה, שהבשר מקבל טומאה מן התורה. והקשה על מה שפסק הרמב"ם שאין לבשר שום הכשר כי אם במשקין שיפלו עליו חוץ ממשקה בית המטבחים. וא"כ, מדוע דוחים את הטומאה, שיזהר שלא יפלו עליו שום משקה חוץ ממשקה בית המטבחים, ולא יהיה בזה אפילו איסור לאו, ועיין מה שכתב בזה.

א. ואיבעית אימא רב דאמר כרבי יהושע

הקשה החזון איש (או"ח קכ"ד לסוגיין) כיצד אמרו על זה 'ואיבעית אימא', הרי רבי יהושע סובר שאכילת פסחים אינה מעכבת כמו רבי נתן, ונמצא שתירוצו זה שרב סובר כרבי יהושע הוא בדיוק כמו שתירצה הגמרא לעיל שרב סובר כרבי נתן, ואין זה תירוצו אחר כלל, והניח בקושיא.

ב. מנחה מאי עבידתה

הקשה השפת אמת, מדוע לא תירצה הגמרא שמנחה היא תודה ושתי הלחם, ועל זה אמרו שאם נשתייר הלחם אין זורקים הדם. וכתב, שלחמי תודה אינם נקראים מנחה כמבואר במנחות (מו), אבל שתי הלחם נקראו מנחה, וא"כ י"ל שכוונת הברייתא לשתי הלחם, ושוב לא יהא ראייה שדי ביותרת הכבד והכליות כדי לזרוק עליהם הדם. שממנחת נסכים שכולה כליל למזבח אכן יש הוכחה ליותרת הכבד שהוא שיוו, אבל שתי הלחם שהם אכילת אדם, מסתבר שהם נכללים במה שכתוב והבשר תאכל, ועל זה הוצרכו לומר שלא יזרוק, ולפי זה יש לומר שיותרת הכבד פשוט לגמרא שאינה שיוו, כיון שאינה חלב, וגם אינה בכלל הבשר תאכל.

ותירץ, שסברה הגמרא שכיון ששתי הלחם ניתרים על ידי דם הכבשים, הדין הוא שכל שהלחם טהור זורק את הדם, אף שאין חלב ובשר קיים, וסיים שצ"ע לדינא.

ג. או שהיו הכהנים טמאים

לא נתבאר במשנה מה הדין כשרוב הכהנים טמאים, האם גם בזה יעשו בטומאה, או שמא הכהנים הטהורים יעשו העבודה. והרמב"ם (ביאת מקדש פ"ד הי"ד) כתב, שאם רוב הכהנים הנמצאים בירושלים בזמן הקבוע טמאים, יעשו בטומאה.

והקשה הרדב"ז (שם), שמאחר וטומאה דחוויה היא, מדוע לא יעשהו מיעוט הטהורים. ובשלמא כשרק מיעוט דמיעוטא טהורים, ואינם מספיקים לעשות כל הקרבנות בטהרה, מובן מדוע עושים בטומאה, אבל אם יש מספיק כהנים לעשות העבודה, מדוע לא יעבדו אותם הכהנים. ותירץ שכיון שבכל מקום הכלל הוא רובו ככולו, חשובים כאילו כל הכהנים טמאים, ולכך יעשו בטומאה, ויתעסקו בו הטהורים והטמאים כאחת.

אולם בגבורת ארי (יומא ו: ד"ה טומאת מת) תמה על הרמב"ם מלשון המשנה, שכתוב 'רוב' רק לענין הציבור, ולא לענין הכהנים, ומשמע שרק אם כל הכהנים טמאים עושים בטומאה, אבל אם רק רוב הכהנים טמאים, הטהורים עושים אותו, והניח דברי הרמב"ם בצ"ע.

ד. או שהיו הכהנים טמאים

לא נתבאר בגמרא מהו המקור שכל שהכהנים טמאים מקריבים הפסח בטומאה. ובתוס' יו"ט כתב, שסברה היא, שכיון שאמרה תורה לענין ציבור טמא שמקריבים בטומאה, מה לי אם האוכלים טמאים ומה לי אם המקריבים טמאים, בין כך ובין כך עושים בטומאה.